

Az alábbi javaslatok a Regionális Környezetvédelmi Központ (REC) és Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács (NFFT) által szervezett, 2013. szeptember 2-i civil fórumon elhangzott hozzászólásokból valamint a civil szervezetek által beküldött írásos anyagokból születtek.

Fenntarthatóság a világban – vízbiztonság a világban

A Budapesti Víz Világtalálkozó Nyilatkozata

Budapest, 2013. október 8-11.

[Bevezető]

1. A víz jólétet és megélhetést biztosított az emberi civilizációnak, és egyben magában hordozza az emberiség közös emlékezetét. A víz kulcsfontosságú szerepet tölt be múltbéli fejlődésünkben, és ugyanannyira meghatározó mind jövőnk gyarapodásában, mind életünk és háztartásaink fenntartásában. *[Beszúr: A víz egyúttal az ökológiai rendszerek lételemé, tehát az ökológiai vízigényekre is messzemenően tekintettel kell lennünk.]*
2. *[Beszúr: A víz az élet alapja. Víz nélkül nincs élet.]* A víz összeköt, és nem elválaszt. Generációkon belül és között egyesíti az embereket, így az együttműködés forrásának kell tekintenünk. A víz egyenlőtlen átmeneti és térbeni eloszlásához kapcsolódó számos kihívás – mint például a népesedés illetve az éghajlatváltozás – a fenntartható fejlődés alapjaként kritikussá és létfontosságúvá teszi a vízgazdálkodást. A szegénység megszüntetéséhez elengedhetetlen a változó világ és éghajlatunkhoz történő alkalmazkodás és a jó vízgazdálkodás. *[A szegénység és ahhoz kapcsolódóan a biztonságos ivóvízhez jutás olyan súlyos probléma maradt világunkban, hogy helyes lenne erre külön pontban utalni a bevezető keretében, hiszen 4. a., majd 5. is ezért emeli ki ennek jelentőségét.]* A vízzel kapcsolatos kérdéseknek minden jövőbeni fenntartható fejlődési célban meg kell jelenniük, tekintettel arra, hogy az alapvető ökoszisztéma funkciók veszélybe kerülnek, amennyiben a vizeinkkel nem megfelelő módon bánunk. *[Beszúr: .. minden jövőbeli SDG-ben és a leendő nemzetközi fejlesztési program (Development Agenda) céljaiban (IDG-k) számításba kell venni. Indoklás: A készülő összes fenntartható fejlődési célokban (SDG) való explicit megjelenése valószínűtlen, s jobb lenne a vízzel kapcsolatos követelmények „számításba vétele”; mivel az FFC-kal párhuzamosan készülnek az új (az MDG-eket követő) nemzetközi fejlesztési együttműködés célok, ezért a koherencia érdekében helyes lenne itt ezekre is utalni.]*
3. *[Beszúr: Századunk legnagyobb kihívása az emberiség egészséges, tiszta vízzel való ellátása.]* Használjuk ki a vízhez kötődő „társadalmi erőket” ahhoz, hogy a vízzel összefüggő kihívásokra választ tudjunk adni, mind a vízügyi, mind a többi ágazaton belül, különös tekintettel az egészségügy, az élelmiszer, az energia valamint a gazdasági szektor számára

szükséges új politikai megközelítésekre. [célszerű lenne a kereskedelem, az erdőgazdálkodás és a vízigenyes ipari szektorok említése is]

4. A Budapesti Víz Világtalálkozó öt kulcsfontosságú területen törekedett új vízpolitikai megközelítések beazonosítására:

a. Jól körülírt, regionálisan jól értelmezhető SMART¹ célok kialakítása a vízhez és szanitációhoz való egyetemes és fenntartható hozzáférés biztosítása céljából.

b. Az eddigieknél hatékonyabb módszerek kidolgozása annak érdekében, hogy a technikai, politikai és más társadalmi ágazatok is integrálódjanak a vízgazdálkodásba.

c. Függetlenül az adott politikai berendezkedéstől jól és hatékonyan működő vízpolitikai irányítások támogatása. Egyidejűleg figyelembe kell venni a helyi adottságokat az egyes jogszabályok, irányítási, támogatási rendszer és árképzés valamint allokációs módszerek kialakítása során.

d. A [Beszúr: *fenntartható*] vízhasználatra alapozott zöld gazdaságok kialakítását támogató új filozófia és ösztönzők elfogadása.

e. Új mikro-, valamint makroszintű magán és állami támogató rendszerek létrehozása, melyek célja, hogy a zöld gazdaságokon keresztül biztosítsuk a vizek tisztaságát.

[A víz nem szokásos kereskedelmi termék, hanem örökség, amit óvni, védeni és kezelni kell, hogy a mostaninál jobb minőségben hagyományozzuk gyermekeinkre, unokáinkra.]

1. A vízhez és szanitációhoz való egyetemes és fenntartható hozzáférést biztosító SMART célok kialakítása

- ▶ *Hogyan közelítsük meg a víz és szanitáció biztosításának, a települési vízinfrastruktúra tervezésének és a szennyvízkezelés kulcskérdéseit?*
- ▶ *Hogyan érhető el haladás e nagy kihívást jelentő területeken és az hogyan tartható fenn technológiai és pénzügyi oldalról a közegészségügy színvonalának és az emberi jogok figyelembevételével?*
- ▶ *Más szóval, hogyan definiálhatók a jellemző, mérhető, megvalósítható, reális, időben behatárolt (specific, measurable, attainable, realistic, time-bound, SMART) Fenntartható Fejlődési Célok (SDG)?*

5. A megfelelő minőségű ivóvíz és szanitációhoz való hozzáférés a szegénység felszámolásának, az egészség és a jól-lét alapvető eleme [a víz nem pusztán a jól-léthez, hanem az élethez kell]. Ezért nemzeti szintű elköteleződésre van szükség ahhoz, hogy felgyorsítsuk a méltóságteljes élethez elengedhetetlen biztonságos és tiszta ivóvízhez

---

¹ Konkrét, mérhető, elérhető, releváns és időhöz kötött (angolul Specific, Measureable, Attainable, Relevant and Time-bound (SMART))

valamint a megfelelő szanitációhoz való emberi jog érvényesítését. A vízhez és szanitációhoz való hozzáférésben tapasztalható szakadék [e „szakadék” (gap) arra utal, hogy a bizt. ivóvíznél is jóval kevesebben jutnak alapvető szanitációhoz (ennek egyik eleme a „közműolló”) – a dokumentum jellege ennél világosabb megfogalmazást igényel] csökkentése védi és javítja egészségünket, a nemek közötti esélyegyenlőséget, komoly lehetőségeket teremt és eredményeket szül az oktatás területén, különös tekintettel a lánygyermek, a gazdasági fejlődés és a szegénység megszüntetése esetében.

[A vízhez való egyetemleges jog a létfenntartás és az alapvető szükségletek fedezéséért kerüljön meghatározásra]

[A vízhez való jog kiegészül a felelős, tudatos vízhasználat egyéni felelősségével]

[Az emberi élethez kötődő vízfelhasználás élvezzen elsődlegességet (ivóvíz, élelmiszer és járványügy) és csak ezek után jöjjen az ipar és más felhasználási célok]

6. Elengedhetetlen, hogy elérjük a biztonságos ivóvízhez és szanitációhoz való egyetemes és fenntartható hozzáférést minden [Beszúr: „különös tekintettel”] háztartás, iskola, munkahely és olyan humanitárius segítségnyújtások helyszínei, mint például a menekülttáborok számára [Ez a megfogalmazás az egyetemlegességet valójában leszűkíti a felsorolt színterekben élők, tevékenykedők, miközben nagyon sok ember él a szokásos értelemben vett háztartáson kívül, nincs munkahelye stb. A májusban közzétett IDG-kre vonatkozó ajánlás is más valódi egyetemlegességet céloz meg; itt is ez kellene, esetleg úgy, hogy a fokozatos elérésében van prioritása a fentieknek.]. A haszonmaximalizálás [Töröl: *haszonmaximalizálás*. Helyette: *közjó*], a legsebezhetőbb rétegek előnyben való részesítése, a diszkriminációmentesség és az esélyegyenlőség előmozdítása mellett javítanunk kell az ivóvíz és szanitáció valamint az ehhez kapcsolódó szolgáltatások minőségét.
7. Teljes mértékben integrálni kell az ivóvíz és szanitáció kérdését a vízgazdálkodásba, egyidejűleg elismerve, hogy a víz és szanitáció szolgáltatások nemcsak fogyasztási és használati célokat szolgálnak, de a vizeket is szennyezi, ezzel negatív módon befolyásolva a víz körforgásának egészét [Ennek tudatában mindent el kell követni e negatív/káros (adverse) következmények mérséklése/minimalizálása érdekében.]
8. A higiénia területén – amely a víz és szanitációval kapcsolatos diskurzusokban gyakran háttérbe szorul – a higiéniai feltételek – elsősorban [Töröl: *elsősorban*. Helyette: „különösen” (*especially*)] a nők számára történő – javítása érdekében javasoljuk valós, mérhető és alkalmazható [Beszúr: „SMART”] megközelítések beazonosítását.
9. Az emberi valamint az ökológiai rendszerek egészségének a helytelen szanitációtól valamint a városi, mezőgazdasági és ipari szennyezéstől való megóvása elővigyázatot és megelőzést igényel. A környezet szennyezettsége minimalizálásának feltétele a szennyvizek valamint szilárd hulladékok negatív hatásainak csökkentése összegyűjtésük és kezelésük révén, valamint az anyagáramlási körök zárása újrafelhasználásuk maximalizálásával.
10. Ahhoz, hogy képesek legyünk ezeket a célkitűzéseket elérni, az eddigiektől eltérő megközelítések, újítások kialakítására van szükség, mind az ivóvízhez és szanitációhoz

kötődő technológia kezelésében mind a hozzáállásban. Olyan sikeres megközelítéseket kell beazonosítani, melyek a szegények és hátrányos helyzetűek számára biztosítja a hozzáférést, beleértve a finanszírozási mechanizmusokat is; csökkenti a megtérülési költségeket, ezzel is segítve az új vagy továbbfejlesztett felszerelésekhez való hozzájutást; a vidék lemaradásával és a városi népességnövekedéssel kapcsolatos kihívás megválaszolásával pedig támogatja a közműveket az általuk lefedett területek [\[Beszúr: „ésszerű mértékű”\]](#) növelésében illetve a szolgáltatások minőségének javításában. [\[Indoklás: Ahogy a köv. pont utal a kisebb közösségekre, úgy célszerű a lefedett területek növelésére vonatkozó kitételeket tenni. A közművek támogatása, egyes régiókban ennek erőltetése, a közműhálózatok irracionális, távoli kisteleplésekhez való elvezetését eredményezte \(pl. tanyákhoz is\).\]](#)

11. A kapacitásokat minden szinten fejleszteni kell, több figyelmet kell szentelni a fenntartható szolgáltatásnyújtáshoz szükséges intézményi és kormányzati berendezéseknek. Biztosítani kell megfelelő új infrastruktúrákat az előregedő infrastruktúra helyreállítása és felújítása mellett. Be kell azonosítani a kisebb közösségek számára alkalmazható hatékony megközelítéseket, megoldásokat, beleértve a kereslet menedzsmenetet a magasabb szintű szolgáltatások területén; a létező és új rendszerek bevezetését különösen a víztárolás területén, hogy képesek legyenek kezelni a hidrológiai bizonytalanságokat és kockázatokat, mindezt annak érdekében, hogy biztosítani és fokozni tudják az éghajlatváltozás és vízhiány által okozott hatásokkal szembeni ellenálló és fennmaradási képességüket. [\[A kapacitások tervezése és fejlesztése hosszú távú- és rendszer-szemléletben történjen\]](#)

A Magyar Civil Fórum résztvevők általános javaslatai, észrevételei:

- A vízhez és szanitációhoz való hozzáférés az egészséges környezethez való emberi jog keretében illeszkedik
  - Fogalmazzák meg az egészséges ivóvíz definícióját (minimumok)
  - Érvényesüljenek a vízhez való jog illetve hozzáférés kapcsán a már létező nemzetközi elvek, pl.: WHO ajánlások és egyezmények
  - Biztosítsák az édesvíz készletek megőrzését
  - Az egyének és közösségek ivóvízhez való hozzájutása és az élelmezés szempontja] elsődleges legyen a víz más célú felhasználásaival szemben. Különös figyelmet fordítsanak a kis közösségek vízhez való hozzáférésére
  - Szükséges az 'alapvető szanitáció' régiónkénti definiálása, ti. a szanitáció követelménye a helyi sajátosságoknak megfelelően, mást jelent (pl. nem csak csatornázás, hanem további szolgáltatások biztosítása)
  - A megfelelő vízminőség eléréséhez elengedhetetlen a vízminőség állandó, egyértelmű vizsgálata és a ki nem szűrhető összetevők egészségügyi kockázatvizsgálata, mint pl. a gyógyszermaradványok
  - vízhez való jog nemzetközi kontextusban: használhatóság kialakítása, a hozzáférés jellegének megállapítása
-

Szanitáció:

- Támogatni kell a szanitációval kapcsolatos felvilágosító-oktató munkát (ld. pl. „kézmosó-program”)
  - Támogatni kell a vízellátás minőségének használati cél szerinti differenciálását (pl. a legtöbb szanitációs eszközhöz szükségtelen az ivóvíz minőségű víz használata)
  - Élvezzenek prioritást a természet-közeli szennyvíztisztítási módszerek, technológiák
  - A fejlődő országok vízellátási problémájának egyik oka a megfelelő technológia hiánya; ezért szükséges a vízzel kapcsolatos technológiák megosztása, elérhetővé tétele.
-

2. Integrált vízgazdálkodás a XXI. században

- ▶ *Hogyan alkalmazkodjunk a növekvő népesség és a klímaváltozás kihívásaihoz?*
- ▶ *Hogyan találunk komplex megoldásokat a vízszennyezés megelőzésére, a talaj és felszín alatti vizek védelmére, élelmezésbiztonságra, az emberi eredetű és természeti katasztrófák elleni védekezésre, köztük az árvizekre és aszályokra és az ember okozta katasztrófákra?*
- ▶ *Szükséges-e még több vizet tárolni vészhelyzetek esetére?*
- ▶ *Hogyan tehető az újrahasznosítás a gazdaság részévé?*

12. Cél, hogy a víz az egyes területeket összekötő ereje a vízgazdálkodásban is tükröződjön. Az egymással versengő, vízhasználatához kötődő társadalmi igények összeegyeztetése politikai és technikai jellegű folyamat is egyszerre. Sok esetben ugyanazt a víztestet többen is használják egyszerre, és a víz az, ami összeköti ezen társadalmi igényeket, így támogatni tudja azon új és eredményes politikai-technikai jellegű párbeszéd kialakítását, amelyek képesek választ adni ezekre az igényekre. A népesség és más ehhez kötődő növekedés, mint például az élelmiszerigény növekedése miatt a víz iránti kereslet is gyorsan növekszik [Beszúr: [a világban](#). [Indoklás: Nincs pl népelesség-növekedés mindenütt](#)]. Ami korábban regionális vagy helyi vízhiány illetve erőforrás-elosztás probléma volt, az mára már globális szintűvé nőtte ki magát. Ennél fogva a vízgazdálkodás esetében el kell kerülni a területi és szakmai széttöredezettséget, és ezzel szemben a konszolidációt valamint az integrációt kell előtérbe helyezni. A teljes körű integrációnak a vizes ágazatok mellett magába kell foglalnia a többi, vízre alapuló ágazatot is. A háztartások vízellátása, a szanitáció, a mezőgazdasági valamint ipari céllal történő vízhasználat, hajózás, energiatermelés és újraelőállítás, valamint az ökológiai rendszerek egészsége ugyanannyira szerves részei a kérdésnek, mint a város-vidék problémák, a szegénység megszüntetése, az éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodás és az utóbbi időszakban egyre gyakrabban tapasztalható extrém időjárási jelenségek hatásainak mérséklése.

[Számos lehetőség van a vízhasznosítás hatékonyságának javítására a megújuló energiaforrásokat is hasznosító decentralizált villamos energetikai rendszerek és a víz felszínre hozatala, tárolása és felhasználása területén mutatkozó szinergiák kiaknázásában is.]

[A vízgazdálkodás hatékonysága a tájhasználaton múlik. A vízgazdálkodás problémáit nem lehet megoldani a klasszikus vízgazdálkodási eszközökkel. A vízgazdálkodás problémáit tájgazdálkodás képes megoldani. A vízgazdálkodást a tájhasználat indukálja /rendeli meg; a

vízgazdálkodási szakember felelőssége, hogy ne próbálja mindenáron kiszorgálni a hamis/helytelen tájhasználatot, hanem hasson a tájhasználat fenntarthatóvá igazítására.]

13. Eszközeink legnagyobb része az állandóság feltételezésén alapszik. Mindazonáltal Földünk [Töröl: *Földünk*. Helyette: *földi környezetünk*] folyamatosan változik, és az erre vonatkozó jelek mindenhol észlelhetőek olyan hirtelen változó jelenségek formájában, mint a hidrológiai katasztrófák növekvő száma. Utóbbira a rendelkezésre álló módszerek alapján egyelőre nem tudunk [Beszúr: *egzakt*] magyarázatot adni [Részben tudunk magyarázatot adni és tudjuk, hogy emberi beavatkozások is okozzák]. Alkalmazkodnunk kell a folyamatos változáshoz, ellenkező esetben az emberiség az egyre növekvő kockázatok áldozatává válik, mely alááshatja a fenntarthatóságot.

[A vizekkel, a vízgazdálkodással kapcsolatos problémák legfőbb okai nem természeti jelenségek (földcsuszamlások, áradások, stb.), hanem intézményi, szervezési, szervezeti, vízgazdálkodási melléfogások. A jó kormányzás legfőbb eleme századunkban éppen a vizek megőrzése, minőségük javítása, a vizekkel kapcsolatos problémák megelőzése.]

14. Minden érintettnek és érdekeltnek, akiket a felismert felelőségek és folyamatok együttműködésre köteleznek, el kell sajátítania a vízgazdálkodás alapelveit és gyakorlatát a fenntartható jövő kialakítása érdekében. Ez a gyakorlat megfelelő szintű információra, adatra és közös tudásbázisra, kapacitásfejlesztésre, partnerségi együttműködésre valamint intézményi-jogi keretekre épül. Az integrált vízgazdálkodás előfeltétele az adatgyűjtéstől egészen a tudományos kutatásig terjedő kapacitások kialakítása. Ugyanakkor a vízgazdálkodásnak meg kell haladnia azt, hogy a víz körforgására és azért versenyző felhasználásokra összpontosít, és az együttműködés szellemében ki kell terjednie a társadalmi-gazdasági, környezetvédelmi, jogi és kormányzati szempontokra is. Az egyes felelőségeket és folyamatokat világosan rögzíteni kell a kormányzás minden szintjén.

15. A kockázatokat és bizonytalanságokat nem lehet elkerülni, ugyanakkor a kockázatokat mérséklük az olyan innovatív és szelíd eszközök és intézkedések, mint az ökológia rendszerek működésére támaszkodó technológiák, az adaptációs stratégiák, vízi erőforrással gazdálkodó rendszerek ellenálló és fennmaradó képességének fokozása rendszerszintű és nem rendszerszintű lépéseken keresztül, beleértve a sebezhetőség megfelelő mérnöki munkával elérhető csökkentését.

[A jelentős infrastruktúra projekteknek ökológiai hatásait a minimum szinten kell tartani, és a káros hatások kompenzálásának követelményeit és feltételeit meg kell határozni] [Kerülni kell mindazon beruházásokat, melyek kizárólag az infrastruktúra javítását, vagy fejlesztését célozzák, miközben nem veszik figyelembe a vizes élőhelyek állapotát, az ökológiai szolgáltatások adottságait. Ehhez az ökológiai elvárások pontos definiálása szükséges, hiszen az egészséges ökoszisztémák biztosítanak megoldási lehetőségeket az integrált vízgyűjtő-gazdálkodást érintő szélsőségek kezelésére (árvíz, aszály, vízhiány)] [Szükséges továbbá a felszín alatti vizek maximális védelme és sebezhetőségének csökkentése.]

[Az emberi beavatkozás hatékonysága a természetszerűségén múlik. Nem természetazonos megoldás nem hozhat fenntartható megoldást. Nem természetazonos megoldás mindig nagyobb környezeti terheléssel jár, mint amitől mentesíteni tud.]

[A szöveggörnyezetben mindenhol javasolom kijavítani elsőnek a gravitációs felszíni vízkormányzást és azt követő, végpontokon lévő víztározókra, vízgyűjtőkre- szóösszetételt.]

[Helyi, kisléptékű megoldások, tájműködtetés kell, a hozzáférés joga és felelőssége. Az ágazati intézményesültség helyett területi irányítást, helyi közösségek jogosítványait kell erősíteni. – a lokalitás – erősítése. A helyi és a hagyományos (=preindusztériális) tudást kell integrálni a tudományba, ill. a szabályozásba.]

[E részben alapvető hiányosságok: (i) nincs utalás a víztakarékosságra, annak jelentőségére ált. vízgazdálkodási, víztechnológiai, ellátás- és fogyasztás-oldali vetületeire; (ii) nincs utalás a nem fenntartható vízhasználatra vagy legalább a fordítottjára: a fenntartható (víz)kivételi és vízfogyasztási minták fontosságára, márpedig a Rió+20 kapcsán sikerült végre elfogadni a nemzetközi SCP-dokumentumot]

[Beszúr: 20xx-re (a megegyezés alapján kitűzött időpontra) az emberiség által diktált követelmények – melyek az egészséges ökoszisztémák fenntartását biztosító vízminőségre, vízmennyiségre, valamint a vizek elérhetőségére vonatkoznak – teljes mértékig összhangban vannak egymással a világ vízgyűjtőinek 'yy' %-án. A követelmények betartása alapvető, hiszen a vizes élőhelyek fenntartását és alapvető ökológiai szolgáltatásokat egyaránt biztosít az emberiség számára.]

A Magyar Civil Fórum résztvevők általános javaslatai, észrevételei:

Tervezés:

- Az ágazati intézményesültség helyett a területi irányítást, helyi közösségek jogosítványait kell erősíteni
- A tervezés alapjául a víztakarékosság és a fenntartható vízhasználat szolgáljon
- Legyenek tekintettel a fenntartható vízhasználat ágazatonkénti ügyeire
- Szülessenek helyi vízgazdálkodási tervek és tegyék lehetővé az átfogó vízgazdálkodási tervekkel kiegészülve az újrahasznosítást
- Elővigyázatosság és megelőzés elvei (kártérítés, katasztrófavédelem helyett)
- A mezőgazdasági technológiák törekedjenek a vízminőség megőrzésére
- Folyókon olyan vízi közlekedés/hajózás kialakítása, amely nem zavarja a természetes folyóágyat és kavicsmedret (=> ivóvíz védelem), továbbá a folyóvizek kavicsbányászata alárendelése az ivóvíznek
- Vegyék figyelembe az árvízelhárítás más módszereit is, pl. elárasztás (melynek során termékeny iszap kerül a földekre)
- Törekedjenek a víz „helyben tartására”
- Törekedjenek helyi megújuló energia –rendszerek létrehozására, a vízgazdálkodási szinergiák kihasználása
- Városi vízgazdálkodás: Városi csapadékvíz visszatartása és öntözésre, locsolásra való felhasználása

Víz- társadalom-gazdaság nexus:

- A víz nem szokásos kereskedelmi érték → óvni, védeni és kezelni kell
  - A közgazdasági szempontok eltérőek a különböző ökológiai feltételek esetén (pl. London egészen más, mint egy alföldi tanya)
  - Társadalmi, területhasználati eszközökkel kell a vízgazdálkodáshoz közelíteni
-

-
- Ahol lehet, vizet nem igénylő funkciókkal, technológiákkal kell kiváltani a vízhasználatot
  - Az igények szintjén kell újragondolni a használatot és a technológiát (igény-management – pazarlás, ill. hiány)
  - Az újrahasznosítás követelményeit az adott vízbázis, víztest megújulási tulajdonságaihoz kell szabni (egyensúly!)
  - A vízgazdálkodás nem választható el a növénytermesztés szabályozástól (pl.: az erdőgazdálkodástól)
  - Klímaváltozás következtében kialakult nagy vizek értelmes hasznosítása, visszatartása, ártéri gazdálkodás; hullámterek közvetlen termelésből való kivonása, illetve építés megtiltása a hullámtereken)
  - Integrációban az ivóvíz elsőbbséget élvezzen a többi ágazattal (más célú felhasználással) szemben
  - A népességnövekedés és vízigények növekedése egyenlőtlen (míg a fejlődő országokban növekvő népesség mellett nő a vízfelhasználás, a fejlett országok stagnáló vagy csökkenő népesesség mellett az egy főre jutó vízfelhasználás növekedésével, tovább nőhet az eddig is jelentős vízfelhasználás)
  - A vízlábnomnak és az ökológiai lábnyomnak be kell épülnie a termelés, beruházás, fejlesztés, szolgáltatás valamennyi szegmensébe

Víz és az ökológiai rendszerek:

- A vízgazdálkodás hatékonysága a tájhasználaton múlik, az emberi beavatkozás hatékonysága pedig a természetszerűségén múlik
- Egységes egészként kezelni a vízbiztonságot és a biológiai sokféleséget (vizes élőhelyeket) fenyegető veszélyeket
- Biztosítani a biológiai vízminimumot minden időszakban (pl. gátak működési szabályzatának újragondolása)
- Vízügyi problémák emberi és természetközponitú megoldása / élet közponitú vízhasználat
- Törekedjenek az ökológiai szemléletre a vízgazdálkodásban: környezet tudatos életmód/szemlélet (ökológiai vízlábnom figyelembe vétele)
- A vízgazdálkodási beavatkozások káros ökológiai hatásainak minimalizálása, kompenzálása (különösen fejlett-fejlődő országok viszonylatában)
- A folyók hidromorfológiai állapotát javítani kell annak érdekében, hogy folyószabályozások miatt háttérbe szoruló természetes folyamatok ismét beinduljanak
- Törekedjenek a víz helyének megtalálására és a vizes élőhelyek védelmére illetve újak létrehozására

Vízgazdálkodási módszerek:

- Lokális, kisméretű megoldások, kapcsolódás erdőgazdálkodáshoz
  - Legyen prioritás a kis vízfolyások vízminőségének és vízkészletének a megőrzése
  - A témába vágó tudományos eredményeket vigyék át a vízügyi igazgatási gyakorlatba
  - Kőolajhoz hasonlóan csőhálózat kiépítése vízszállításra
  - szennyvíz értelmes felhasználása, kezelése
  - Egységnyi előállított energiára jutó, kevesebb vízfelhasználással járó technológiák preferálása
-

-
- Korábbi/történelmi, hagyományos vízhasználati megoldások, jó gyakorlatok megvizsgálása., adaptálása , pl. vízimalmok, árokrendszerek

Felszíni és felszín alatti vizek:

- Felszíni bányászat káros hatásának visszaszorítása a felszín alatti vizek mennyiségének védelmének érdekében ld. palagáz kitermelése
- Felszíni vizeket és az ivóvizeket két lényeges fizikai tulajdonságuk miatt kell megkülönböztetni: a felszíni vizek mindig gravitációs módon mozognak, míg a föld alatti vizek kapilláris módon
- Felszíni és felszínalatti vizek következetes megkülönböztetése
- Felszín alatti vizek minőségi védelme, kiemelve a hidrogeológiai védett területeket
- Felszín alatti vizek mértéktelen kitermelésének megakadályozása
- a felszín alatti vizek minőségét veszélyeztető gyakorlatokat szankcionálni kell (jogalap megteremtése)
- Talajszennyezés felszámolása
- Kimerülő vízkészlettel való felelőtlen, pazarló gazdálkodás megszüntetése (pl. termálvíz)

Katasztrófák megelőzése:

- Vízszennyezések megelőzésének elsődlegessége a folyók tisztán tartása, folyók szennyvízmentesítése révén
- Mivel az árvíz, a belvíz és az aszály tényleges, forintosítható kárt okoz, a károkat évről-évre egy országos adatbázisban rögzíteni kellene
- sokkal fontosabb a megelőzés, mint a gyógyítás: vízkároknál is ezt a logikát kellene követni
- pénzügyi alap létrehozása katasztrófák esetére
- erdőtüzek elleni védelem

Takarékosság:

- Szürke vizek folyamatos használata
  - vízmegfogás, alkalmazkodás megváltozott csapadékeloszláshoz
-

3. A jó vízpolitikai irányítás kihívásai

- ▶ *Milyen módon lehet előrelépést elérni a vízpolitika alábbi, kapcsolódó területein a SMART Fenntartható Fejlődési Célok (SDG-k) megvalósítása révén?*
  - *a vízügyi adatok, az adatok cseréje, a monitoring és értékelés valamint a vízre irányuló intézkedések kialakításában való társadalmi részvétel területén*
  - *a szakpolitikai tervezés során kialakított integrált intézményi stratégiák kidolgozásában és végrehajtásban*
  - *a határon átnyúló vízgyűjtő-gazdálkodáshoz kapcsolódóan*
  - *a helyi, regionális és nemzetközi együttműködések területén*
  - *a kapacitásfejlesztéshez, az oktatáshoz, valamint a kutatáshoz kapcsolódóan*

16. [A vízellátással kapcsolatos problémák megelőzésében, mennyiségi és minőségi célkitűzéseinek elérésében meghatározó szerepe van a fenntartható fejlődési célkitűzések megvalósulásának, ezen belül a környezetvédelemnek, ezért biztosítani szükséges e területek állami irányításának megfelelő összehangolását.] A víz és a szanitációhoz való egyetemes és fenntartható hozzáférés illetve a hatékony vízgazdálkodás jó vízpolitikai irányítást igényel. Alkalmazkodó, agilis és rugalmas intézmények tudják csak megoldani a vízzel kapcsolatos mai és jövőbeni problémákat. A jó irányítás a szektorok között egymást megfelelő mértékben kiegészítő együttműködésre épül és természetesen kapcsolódik a politikai rendszerhez.
17. A jó vízpolitikai irányítás kontextus függő és érinti egyéb egymással összekapcsolt kérdések kezelését is. A „ki mit csinál” helyzet megértését célzó átfogó alapelvek és helyhez-kötött eljárások összességének kifejlesztése szükséges ahhoz, hogy a vízgazdálkodás a megfelelő térbeli mértékben és szinten folyhasson. Ide tartozik a szektorokon átívelő innovációs együttműködés, az adatokhoz és információkhoz való nyílt hozzáférés, az előrehaladás és a hatékonyság nyomon követése és értékelése, a humán és pénzügyi források biztosítása párhuzamosan a felelősségi körök valamint a jogszabályi keretek érvényesítésével.
18. A vízgazdálkodás hatékonysága függ a hatóságok intézményi minőségétől, az ágazati és területi integráció mértékétől, a közművek teljesítményétől, az érintettek és érdekeltek bevonásától, a nyilvános adatok minőségétől és következetességétől, valamint a korrupcióellenes gyakorlatoktól. Ezek összessége jelenti a jó vízpolitikai irányítást, amely egy fenntartható és a vízbiztonságot nyújtó világ alapja. [Az ezt követő rész általában nemzetközi és speciálisan Magyarország számára kulcsfontosságú, ezért célszerű külön pontot szentelni e „transboundary” témának]. A határon átnyúló vízgyűjtők és víztározók esetében a vízpolitikai irányításnak át kell lépnie a nemzeti határokat, a közös erőforrásokkal csak vízgyűjtő-alapú megközelítésben lehet gazdálkodni, ami közös intézményekre, munkaprogramokra [Beszúr: *megállapodására*] és az érintettek, érdekeltek széles nemzetközi együttműködésére alapozva valósul meg.

[Beszúr: *Az elmúlt évtizedekben felhalmozódott, környezeti károkkal járó, bilateláris vízgazdálkodási problémák rendezését fel kell gyorsítani. Indoklás:* Ha összegyűjtenénk a világ jelenlegi "nagy" vízügyi problémáit, és kivennénk belőle a csak egy országra tartozó "belügyeket", tapasztalnánk, hogy a maradék kérdések túlnyomó része két szomszédot érintő, "bilaterális" ügy. Ezt tükrözi, hogy a hágai bíróság tíz, ún. függő ügye közül négy is vízügyi jellegű: a Magyarország/Szlovákia, a Nicaragua/Costa Rica (2 ügy) és a Bolivia/Chile ügy. A problémák azonban nemzetközi jogi vonatkozásaik mellett műszaki-környezeti feladatok megoldását is igénylik, és a környezeti károk csökkentése a megoldások kidolgozásának mielőbbi kezdését indokolják. E feladatmegoldások hozzájárulhatnak a jövő vízpolitikai irányítási módszereinek fejlesztéséhez.]

[A természet nem ismer államhatárokat. Ahol a vízrendszereket országhatár keresztezi, vízgazdálkodási, vízháztartási – és ökológiai – problémák sokasága jelentkezik. A folyó – a természet ajándéka –, és annak vízgyűjtője egységes rendszer. Az emberi beavatkozások hatásai is átlépik a határokat. A vízgyűjtő egységének elve szerint az integrált, komplex vízgyűjtő-gazdálkodás egységes elveket, azonos szándékokat kíván a vízgyűjtő egészén.]

[Azonos vízgyűjtőhöz tartozó területen élők, gazdálkodók – államok – elhelyezkedésüktől függetlenül (tartozzanak a felvízhez, vagy az alvízhez) közös felelősséget viselnek. (Ezzel kiküszöbölhető

az alvíz melletti kizsárgítottsága.) A jó kormányzás, a jövőért felelősséget viselő vízgazdálkodás az azonos vízgyűjtőn közös intézményrendszert jelent.]

[A víz hiánya nemzetközi konfliktusokat, ökológiai migrációt generálhat. Ezek megelőzésére, kezelésére nemzetközi fórumon – leginkább az ENSZ-ben – haladéktalanul ki kell alakítani a megfelelő politikát.]

A Magyar Civil Fórum résztvevők általános javaslatai, észrevételei:

Vízgyűjtő – szemlélet:

- A folyó és annak vízgyűjtője egységes rendszert alkotnak, így integrált, komplex vízgyűjtő-gazdálkodást igényel. A vízgyűjtő- és részvízgyűjtő területekben szemlélet: határon átnyúló integrált vízgazdálkodás, közös felelősség elve, közös intézményrendszer (az adatgyűjtéstől a végrehajtásig)
- A vízgyűjtő alapú tervezés (nemzetközileg is) → víztárolás az ökológiailag adott helyeken és rendszerekben
- Vízgyűjtőterületek szerinti jogkövetés, és szankciók alkalmazása (de nem elsődleges cél a szankcionálás)
- A vízgyűjtő bázis településein élők, az önkormányzatok, a kitermelő és közmű társaságok, az állami szervezetek együttműködése öltson szervezeti-működési formát

Víz és kormányzás:

- Legyen nyitott kommunikáció a vízről
- A vízkormányzás elsődleges feladata nem a víztározás, hanem a vizek összeköttetésekének megtartása, a vizek kormányozhatóságának megteremtése, és végül a víz tározása
- a vízhez való hozzáférést a vízgyűjtő- szemlélet és a szubszidiaritási elv alapján kell szabályozni, jó példa erre a közhivatalosság (más erőforrások mintáján)

Kutatás, technológia és oktatás:

- Technológiai tudás felhalmozása az ENSZ-nél, és ennek a rendelkezésre bocsátása a fejlődő (vízhiánnyal küszködő) országok számára
- Interdiszciplináris kutatások támogatása
- Az oktatás kiemelkedően fontos (óvodától kezdve)
- A kormányzatok felelőssége, hogy határvizeken, szomszéd területekről a tudás/ismeret „források” egy helyen/fórumon rendszeresen tanácskozzanak
- UN Water kidolgozása: UN Water szervezet létrehozása nemzetközi tudományos háttérrel, Nemzetközi Vízügyi Tudományos Intézet létrehozásával a donor területeken (is) nagy szükség van a fejlesztéssel kapcsolatos felvilágosításra
- Egy nemzetközi interdiszciplináris vízügyi tudományos és kutató intézet létrehozására irányuló megvalósíthatósági tanulmány és projekt kidolgozását és a 2015. évi Víz Világkonferencia elé terjesztését

- Határon átnyúló tudás- és tapasztalatátadás
- Tudástranszfer-nemzetközi technológia (É→D mellett D→É viszonylatban is!)
- A budapesti Nyilatkozatban a résztvevők fejezzék ki azt a szándékukat, hogy a vízügyi technológiák illetve a vízgazdálkodáshoz kapcsolódó társtudományok eredményeinek közkincsé tétele érdekében nemzetközi vízügyi interdiszciplináris Kutató Intézetet hozzanak létre a UN Water háttérintézményeként. Ennek a megvalósítása nemzetközi pénzügyi forrásokból, így különösen Európai Unió, Világbank, EBRD valósulna meg

Nemzeti vízpolitikák:

- Ennek a dokumentumnak/folyamatnak/SDG-nek az értelmezésében a „jó” kormányzás fenntarthatót (is) jelent, mint alapkövetelmény, kiindulás.
- A fenntartható fejlődési célkitűzések megvalósulásában fontos szerepet kap a környezetvédelem, ezért biztosítani szükséges e területek állami irányításának megfelelő összehangolását
- A vízkormányzás egy rendszert alkotson: a kitermelés, az üzemeltetés, a hasznosítás, a forgalmazás ne váljon el egymástól, és a bevétel adott hányada visszaforgatásra kerüljön a vízgyűjtő bázis védelmére
- Minden vízhasznosítás esetében tulajdon megosztás legyen a nemzet és a privát szféra között (az ország is gazdagodjon a vízhasznosítás során)
- Közösségi jellegű tulajdonok jogszabályi támogatása és a helyi-térségi lépték megteremtése a vízkormányzásban (Ld. Pl. a víz-közbirtokosság (vízközség), mely jogi személy, köztestület vagy társulat lenne.

Nemzetközi vízkormányzás:

- Az államok törekedjenek a vízmegosztási kérdések rendezésére, ezek kapjanak nemzetközi ellenőrzést
- Meg kell teremteni a vízkormányzás esetében is a jogszabályok közötti fontossági egyensúlyt
- Alakítsanak ki a nemzetközi kérdések megoldásához hatékonyabb eszközrendszert is
- Sürgetni kell a felkészülést a víz hiánya miatt fellépő nemzetközi konfliktusokra és az ökológiai migrációra
- Stratégiák mentén kell biztosítani a kormányzati és nemzetközi (pályázati) forrásokat a „vizes” rendszerekhez való beavatkozáshoz (pl.: vízkormányzás, rekonstrukció)

Állami kötelezettségek a vízügyi kormányzásban:

- adatokhoz való hozzáférés jogi kikényszerítése
- környezetvédelmi nemzeti hatóságok
- hatósági minimumok meghatározása
- hatóságok függetlensége, szakmaiságának biztosítása
- hatástanulmányi minimumok elfogadása

Államközi vízügyi kapcsolatok és együttműködés:

- Vízhasználattal kapcsolatos felelősség elvének betartása

- Meglévő pozitív és negatív tapasztalatok újraértékelése
- Hatékony kormányközi egyeztetés/együtműködés
- Széleskörű egyeztetések a jogalkotás folyamán, jogharmonizáció
- Szubszidiaritás: az érintett közösségek beleszólása
- Végső soron kormányzati felelősség, hogy adott terület eltartóképességét az ott zajló anyag forgalom (ide értve a vízigényt) ne lépje túl
- határon átnyúló vízfolyások nemzetközi normatívák kidolgozása (mennyiségi/minőségi paraméterek)
- határon átnyúló ipari vízfelszín-használat hatástanulmányának véleményezése
- A vízzel kapcsolatos/vízgazdálkodást érintő mindenféle káresemény adatait, ideértve a gazdasági adatokat, közös adatbázisban nyilvántartani
- egyik ország se bocsásson ki szennyezett vizet
- valamennyi ország alkosson nemzeti vízstratégiát → átfogó, valamennyi területre kiterjedő a nemzetközi jogra és az emberi jogi egyezményekre építő horizontális erősítése

Határon átnyúló szennyezések:

- Stratégiák kidolgozásánál a szennyezés megelőzése élvezzen prioritást, továbbá teremtsék meg a jogalapot szennyezők szankcionálása
- Határon átlépő szennyezések, árvizek megelőzése – ezek nemzetközi jogi kezelése
- Vízszennyezés nemzetközi jogi szankciókkal való megakadályozása
- Katasztrófák (pl. árvíz) esetén nemzetközi együttműködés

Víz és tulajdonjogok:

- Biztosítsák a tulajdonviszonyok teljes nyilvánosságát a vizet érintő kérdésekben beleértve a vízpartok és vízforrások tulajdonjogát
- A tulajdonjog és használati jog elválasztása a természeti erőforrások, tehát a víz esetében is

4. A víz szerepe a zöld gazdaságok létrehozásában

- ▶ *Milyen lehetőségei vannak a hagyományos és innovatív víztechnológiák használatának a fenntartható fejlődés megvalósításában és a szegénység megszüntetésében?*
- ▶ *Hogyan állíthatók elő megfizethető, adaptív, gyakorlati, helyi megoldások a világ különböző régióiban?*

19. Ugyanúgy, mint ahogy a fejlődő és fejlett országok kultúrái egymástól eltérőek, a zöld gazdaságok is különbözőek lesznek. [A zöld gazdaságra vonatkozó egyezkedés nagyon nehezen elért kompromisszumos szöveget eredményezett a Rió+20 záródokumentumában; az újabb fejlett-fejlődő vita elkerülése érdekében helyes lenne kb. abból a kompromisszumos szövegből kiindulni, s nem alapvetően újat kitalálni; emiatt az első mondatot eleve elhagyni és átvenni pl. az említett dok. 60. bekezdését: 60. „We acknowledge that green economy in the context of sustainable development and poverty eradication will enhance our ability to

manage natural resources sustainably and with lower negative environmental impacts, increase resource efficiency and reduce waste.”]. Ezen gazdaságokban megjelennek mind a régi, mind az új technológiák és eszközök, beépítik a természeti rendszerek valamint a vízgazdálkodáshoz szükséges ökológiai folyamatok társadalmi- gazdasági értékeit, a költség-haszonelemzésekben új, a természeti tőkét [Töröl: *természeti tőke. Helyette: új, a természeti erőforrások kiaknázásával megvalósítható szolgáltatásokat is számba vevő elszámolást*] számba vevő elszámolást alkalmaznak, hangsúlyozzák a hatékony vízhasználatot, a vízfelhasználók körében reális magatartásbeli változásokat érnek el, integrálják az adaptív vízgazdálkodás hagyományos és modern módszereit. Emellett a vízzel kapcsolatos beruházások megtervezéséhez az ökológiai rendszerek egészségére vonatkozó explicit kritériumokat dolgoznak ki, a szennyvizet és a szilárd hulladékot kezelik az újrafelhasználás érdekében, és magukénak érzik az épített és természetes vízügyi infrastruktúra vagyon kezelését és helyreállítását. [A vízlábnomnak és az ökológiai lábnomnak be kell épülnie a termelés, beruházás, fejlesztés, szolgáltatás valamennyi szegmensébe. Mindenfajta emberi tevékenység (mezőgazdasági, ipari, lakossági) vízlábnomát csökkenteni kell. Az ipari és mezőgazdasági termelésben a vízellátás szempontjából leghatékonyabb megoldások elterjesztése szükséges, és a vízlábnom tényező kell hogy legyen a termelési és beszállítói láncok kiépítése és racionalizálása során;]

20. A zöld gazdaságok kialakításának szükséges feltétele a vízhasználók közötti prioritások meghatározása. A vízzel összefüggő prioritásoknak egyensúlyt kell teremteniük a fenntartható fejlődés három pillére között [Mondatrészt cserél: *A vízzel összefüggő prioritásoknak kulcsszerepe van a fenntartható fejlődés elérésében, s ezért annak társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi szempontjait integrálni kell. Indoklás: ahol a vízkészlet korlátozó tényező, ott nem értelmezhető ez az egyensúly-keresés.*] és integrálniuk kell a társadalmi-kulturális, gazdasági és környezetvédelmi dimenziókat a nemzeti elszámoló rendszerekbe és fejlesztéspolitikákba. A prioritásoknak tartalmaznia kell a szükséges törvényhozási folyamatokat, monitoringot, finanszírozást, a megfizethető zöld technológiákkal kapcsolatos támogatásokat, piacokat, árképzést, a felhasználó valamint a szennyező fizet elveinek együttes alkalmazását, az ökológiai szolgáltatások megfizetését, a projektek és termékek zöld címkézését valamint egy tágabb költség-haszonelemzést. A vízpolitikák célja az elfogadható és elérhető technológiák valamint olyan szükséges infrastruktúrák alkalmazásának elősegítése, mint a víztárolás, mely a fenntartható fejlődést, a szegénység megszüntetését és a zöld munkahelyek megteremtését is szolgálja. [A víz tározásról, csak a vizek összeköttetésének, a vizek kormányozhatóságának kontextusában lehet beszélni. Elsődleges legyen a felszíni vizek kormányozhatósága gravitációs módon és utána a magas- és végpontokon való tárolhatósága. E tárolók legyenek bárki számára elérhetőek.]
21. A zöld gazdaságok kialakítására irányuló céloknak a vízpolitikák modernizálásához való felhasználása világszerte át fogja alakítani a vízzel kapcsolatos párbeszédet. A zöld [környezettudatos] gazdaság kapcsán meg kell értenünk, és különbséget kell tennünk a gazdagok és szegények számára nyíló távlatok között, és helyesen kell cselekednünk. Mindez a zöld oktatás és a kapacitásfejlesztés támogatását, az ökológiai szolgáltatások és a társadalmi törekvések közötti egyensúly biztosítását, a monitorozást valamint az abból származó visszacsatoláshoz való alkalmazkodás képességének javítását jelenti. Emellett biztosítani kell - különösen a szegények

körében - az új technológiákhoz való hozzáférést, ezek elterjesztését, beleértve a monitorozást és egy fokozatos, a vízbiztonságot nyújtó világ kialakítását segítő megközelítést.

[A folyók hidromorfológiai állapotát javítani kell annak érdekében, hogy folyószabályozások miatt háttérbe szoruló természetes folyamatok ismét beinduljanak. A 'több teret a folyóknak' koncepció – aminek szükséges mélyen beépülnie a vízgazdálkodásba – nincs a szociális és gazdasági érdekek ellen, sőt hozzájárul a területi/regionális fejlődéshez és elősegíti a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást.]

A Magyar Civil Fórum résztvevők általános javaslatai, észrevételei:

Gazdaság és víz

- A vízzel összefüggő prioritásoknak kulcsszerepe van a fenntartható fejlődés elérésében, s ezért annak társadalmi-kulturális, gazdasági és környezetvédelmi szempontjait integrálni kell
- A zöld gazdaság definíciója nem egyértelmű. A zöldgazdaság: az ökológiai minimumok (megújulás, reprodukció fenntartása) (pl.: ökológiai vízigény)
- Teremtsék meg a „zöldítésben” való gazdasági érdekeltséget állami/ jogi eszközökkel
- A víznek kulcsszerepe van a vidék népesség megtartásában
- zöld gazdaság: fejlődő-fejlett szembeállítás, téves vízfelhasználás
- A zöld gazdaság segítse elő a fenntartható vízkészlet-gazdálkodást és vegye figyelembe a sivatagosodást

Szubszidiaritás és helyi gyakorlatok:

- Decentralizáció – alternatív települési forma létrehozása megfelelő vízgazdálkodással; városi településszerkezet megváltoztatásával a víz szerepe is változik a zöldgazdaságban.; a víz szerepe eleve többfunkciós lesz a gyakorlati alkalmazás területén
- helyi, regionális vízgazdálkodási tapasztalatok felhasználása
- Inkulturáció: helyi kultúra figyelembe vétele, szereplők bevonása, gyakorlatok kultúrába illeszkedése
- Helyi szinten innovatív víztisztítási módszerek támogatása/fejlesztése/ pályázatok
- Helyi technológiák alkalmazása
- Helyi vízmérlegek révén a vízfelhasználás hatékonyságának növelése
- **Esővíz hasznosítása, tetőkertek, zöldsztők fontossága**
- Városi zöldgazdaság, anyagforgalmi körök zárása
- Jó gyakorlatok megosztása, jó ismeretek adoptálása
- A hagyományos kultúrák, vízgazdálkodási gyakorlatok figyelembe vétele (Andok, Nílus) / történelmi tapasztalatok újraélesztése

Technológia és módszerek:

- Kiszámítható technológiákat kell használni (lépték, komplexitás, minőség)

- Vízközművek támogatása egyéni ellátás megoldása mellett
- Mezőgazdaság és K+F és K+I
- A (világ) kereskedelem és termelés árképzésébe be kell építeni a környezeti (és társadalmi) externáliákat
- Az agrártámogatási rendszereket úgy megváltoztatni, hogy az adott helyen „természetazonos” gazdálkodás létesülhessen
- kisgazdaságok, és ott innovatív technológiák támogatása
- oktatás, tudatosság → mezőgazdasági technológia és víz+ szennyeződések
- visszaforgatás, állattartás problematikája
- Helyi gazdaság és kereskedelem nemzeti kormánytámogatása (lokalitások erősítése)
- Talaj vízmegtartó képessége a zöld mezőgazdaság, permakultúra révén érhető el, mely segíti a vízfelhasználás csökkentését és a termelés minőségi javulását, melyek mennyiségi javulásokat is eredményeznek

5. A vízhez és szanitációhoz kapcsolódó Fenntartható Fejlesztési Célok finanszírozása

- ▶ *Mennyire elérhetők és hogyan használhatók ki legjobban a rendelkezésre álló nemzeti, nemzetközi pénzügyi források és intézmények?*
- ▶ *Milyen bevált gyakorlatok és tapasztalatok állnak rendelkezésünkre?*
- ▶ *Milyen hatékonysággal érvényesítik a helyi önkormányzatok és nemzeti kormányok a vízzel összefüggő kérdéseket a pénzügyi tervezésben?*
- ▶ *Mennyire hatékonyak a globális pénzügyi intézmények vízügyi beruházási stratégiái?*
- ▶ *Mi a szerepe a nagy magánalapítványok tevékenységének a víz és szanitáció globális válságának megoldásában?*

22. A vízre és szanitációra vonatkozó millenniumi fejlesztési célkitűzések [Beszúr: eddig] nem valósultak meg teljes mértékben. Megvalósulások innovatív, integrált és fenntartható finanszírozási mechanizmusokat igényel minden szinten, különös tekintettel a szegényekre. Az ivóvíz és szanitáció nem az egyedüli ilyen kérdés ebben a vonatkozásban, és bár az igények különbözőek, szükség van az adaptív vízgazdálkodás finanszírozására, különös tekintettel a globális szintű változások várható hatásaira, mellyel az emberiség szembesül.

23. Sok esetben az anyagi források rendelkezésre állnak, ugyanakkor nehéz azokhoz hozzáférni. A vízzel kapcsolatos meglévő források hatékony felhasználása, és a már meglévő forrásokhoz való hozzáférést akadályozó korlátok felszámolása jelentős mértékben segítené vízpolitikai célkitűzéseink megvalósulását. A vízzel kapcsolatos kérdések jelentős mértékben alátámasztják a jövőbeni fenntartható fejlesztési célkitűzéseket. Az ivóvíz, a szanitáció biztosítása, és a vízkészletek megfelelő módon történő gazdálkodása nélkül indokolatlanul lassan fog előrehaladni az élelmiszer, az

egészség, energia és a környezeti fenntarthatósága. Mindezt mielőbb rá kell világítani a víz szerepének fontosságára a költségvetési prioritások kialakítása során.

24. A pénzügyi források nem az egyedüli kritikus erőforrások. Fejlesztésekre van szükség annak érdekében, hogy a költségmegtérülés illetve a bevétel-kiadás elszámolások egyaránt vonatkozzanak a beruházásokra és az emberi erőforrás kapacitások, így ez utóbbi megfelelő finanszírozására is megvalósuljon. Szükséges a segélyezésről a fenntartható szolgáltatás-nyújtásra való áttérés.
25. A fenntartható fejlődés a jövőre és a nemzedékek közötti egyenlőségre irányul. Figyelnünk kell a vagyon kezelésére és az infrastruktúrák pusztulására. Egyenlő módon kell figyelembe venni az ökológiai szolgáltatások fenntartását és helyreállítását valamint ezen szolgáltatások csökkenéséből adódó költségeket.
26. A víz több célt szolgál. A vízcélú beruházások sokrétű előnyt kínálnak a szektoron kívül is, és ezen ágazati előnyöket indokolt lenne a szektorokon átívelő módon integrálni. Emiatt a fenntartható fejlődés felé történő elmozdulásnak valamint a szegénység megszüntetésének egyik leghatékonyabb útja a vízre fordított beruházások megvalósítása, tekintettel arra, hogy az abból származó előnyök sokrétűek.

[E részben két alapvető hiányosság: (i) Van ugyan utalás a MDG/víz-re, pénzügyi forrásokra, de nincs explicit utalás arra, hogy a vízzel kapcsolatos célok elérésben a nemzetek elsődleges felelőssége mellett a nemzetközi közösségnek is volt és van vállalása és teendője; ez azért is fontos, mert ugyanez lesz a leendő SDG-k esetében is. (ii) A végrehajtás nem csak a beruházás-finanszírozáson múlik, hanem más fontos kellékek, eszközök is kellenek: kapacitás-erősítés (capacity-building), oktatás, technológia-transzfer, végrehajtás nyomon követése (monitoring), tehát nem szabad csak a pénzre szűkíteni a végrehajtás sikerességét.]

A Magyar Civil Fórum résztvevők hozzászólásai

A finanszírozás elvei:

- A profitorientáltság növekedésével és a vízfelhasználás összefüggése, az előbbi által utóbbi is növekszik
  - A végső vízelosztás profitorientálása révén elősegíthető a végfelhasználók felelős fogyasztása és érdekeltté válnak a takarékoságban
  - Megtakarítások elérhetők úgy a közszolgáltatók, mint az ipar, a lakosság területén is – e pazarló gyakorlatok felmérése, felkutatása és megszüntetése szükséges
  - Kis közösségek/mezőgazdasági vállalkozások előtérbe helyezése
  - Szegények/hátrányos helyzetűek bevonása/társadalmi részvétel a döntéshozatalban, ami a vízre fordított beruházásokra vonatkozik. Sokrétű előny: munkahelyteremtés; szegénység megszüntetése, és társadalmi részvétel
  - Csak a vízpolitikai célkitűzéseknek megfelelő technológiákat finanszírozzanak, a beruházások fenntarthatósága (pénzügyi, gazdasági és környezeti) kulcskérdés.
-

-
- Kerülni kell mindazon beruházásokat, melyek kizárólag az infrastruktúra javítását, vagy A lakosságra csak méltányos mértékben szabad terhelni finanszírozási kötelezettséget
  - fejlesztését célozzák, miközben nem veszik figyelembe a vizes élőhelyek állapotát, az ökológiai szolgáltatások adottságait
  - A megvalósult projektek kísérje megfelelő értékelés, az ár/érték és a fenntarthatóság tekintetében is
  - Alternatív finanszírozási módok bevezetése a forrásteremtés érdekében: időbank; grameen bank (helyi pénzek mozgósítása) –
  - haszon visszaforgatása helyi közösségekbe helyi megoldások előnyben részesítése (szubszidiaritás)
  - A finanszírozás része legyen a kapacitás-erősítés (capacity-building), oktatás, technológia-transzfer, végrehajtás nyomon követése (monitoring)
  - A beruházások kombinált megoldások legyenek: a víz, az energia, a biodiverzitás célkitűzéseit is integrálják
  - Biológiai gazdálkodás támogatása (indok: talaj, mint legnagyobb kapacitású víztároló)

Nemzetközi finanszírozás:

- a vízzel kapcsolatos célok elérésben a nemzetek elsődleges felelőssége mellett a nemzetközi közösségnek is volt és van vállalása és teendője
- Elsődleges legyen a tudásbázis finanszírozása, ismeretek gyűjtése (kutatás) új technológiákra, megoldásokra
- Nemzeti és nemzetközi szolidaritás víz beruházások tekintetében
- Nemzetközi források váljanak elérhetővé még szélesebb körben civil szervezetek számára
- Pénzügyi alap elkülönítése Környezetbarát és vízkímélő bányászati technológiák fejlesztésére

A vízhez kapcsolódó célok finanszírozása közpénzből:

- A közpénzből finanszírozott, meglévő K+F eredmények hozzáférhetőségének biztosítása
  - A természeti javak fenntartható kezelése is közfeladat, amelyet közvetlenül vagy közvetve az állam köteles ellátni
  - Állami vagy közösségi finanszírozás során csak zöld technológiát finanszírozzanak
  - A vízgyepon felmérése szükséges országonként: a vízkincs létezéséről folyamatos, homogén monitoring rendszer fenntartása csak közpénzből lehetséges
  - A vizet érintő döntéshozatali folyamatokban támogatni (anyagilag is) a civil részvételt
  - Civilek hatósági eljárásban való részvételének anyagi támogatása fellebbezés esetén is (pl.: hatósági közreműködési díjak elengedése, perköltség elengedése)
  - Támogatási alap önkormányzatoknak elővételi jog érvényesítéséhez (pl.: bánya és agrárhasználat konfliktusa esetén)
  - Legyen mindenütt földvédelmi járulék, és ez kellően magas legyen
-

-
- A vízzel kapcsolatos beavatkozások független, szakmai opponenciájának biztosítása
  - Javasolt az adórendszer olyan módon történő átalakítása, hogy az adózás kedvezményeket jelentsen a zöld gazdálkodóknak

Technológia:

- A szanitáció esetében a drága, vízpazarló technológia helyett már a meglévő tudást alkalmazó (komposztálás, anyagforgalmi körök zárása) megoldások alkalmazása
  - Regionális technológiaváltás megismertetése/ösztönzése a cégeknél
  - A kis közösségek esetében a zárt rendszerű vízfelhasználás széleskörű megvalósítása
  - Egyéni felhasználóknál víztakarékosságot segítő okos technológiai megoldások elterjesztése (vízmérő, perlátor, rövidmenetes csaptelep)
-

Következtetések és ajánlás

27. A jelenlegi vízpolitikai célkitűzések elérése, az új fenntartható fejlesztési célok meghatározása felé történő elmozdulás valamint a vízgazdálkodással kapcsolatos új megközelítések meghatározása érdekében a Budapesti Víz Világtalálkozó az ún. SMART és átfogó, vízzel kapcsolatos fenntartható fejlődési célok kialakítását javasolja. [Csak egy általános víz-célról (goal) van szó, amelynek az MDG-khez hasonlóan lehetnének konkrétabb célpontjai (targets), mint az alábbi 28. pontban a., b.) stb.]

28. Az átfogó célkitűzés egy bölcs (SMART), „Víz-biztonságot nyújtó világ” [Mondatrészt cserél: „A víz biztonságos kormányzását nyújtó világ”] kialakítása, az alábbi célkitűzésekkel: [nem egészen világos, hogy az alábbi 4+1 ajánlás/cél a fent részletezett öt témakört miként, mennyiben tükrözi]

a. A biztonságos ivóvízhez és szanitációhoz való egyetemes és fenntartható hozzáférés biztosítása minden háztartásban, iskolában, egészségügyi létesítményben, munkahelyen és menekülttáborban. [Mondatrészt cserél: *...minden háztartásban, oktatási, egészségügyi és más közszolgáltatási intézményben, rendfenntartó és migrációs feladatokat ellátó intézményben és a munkahelyeken.*] [egyres hátrányos helyzetű csoportok beszúrása nem egyetemleges; javasolt a „fokozatosan”, „mindenekelőtt” szavak beszúrása]

b. A társadalom számára elfogadható az édesvízkészletekkel - beleértve a határokon átnyúló vizeket - való olyan gazdálkodáshoz szükséges kompromisszumok beazonosítása, amely ágazatokon átívelően, integrált módon maximalizálja mind az emberi, mind a társadalmi mind az ökológiai rendszer védelméből fakadó előnyöket. [Ez egy rendkívül ellentmondásos javaslat, különösen a „kompromisszumok” és „maximalizálás” komoly gondok lehetnek: e pontot vagy jobb lenne elhagyni vagy nagyon-nagyon átgondolni és átírni], [az édesvízkészletek mellett essen szó a felszíni vizekről is]

c. Az emberi egészség és a környezet megóvása a városi, mezőgazdasági és ipari [víz-] szennyezéstől valamint a nyílt felszínre történő székletürítéstől, ezzel is csökkentve a fertőzés-hordozók által terjesztett betegségeket.

d. A [Beszúr: vízkészletek/erőforrások fenntartható használata, a] vízi infrastruktúrák ésszerű [Beszúr: működtetése] használata és fejlesztése, valamint a megfelelő szociális programok kidolgozása segítségével a társadalom megújuló képességének (resilience) növelése azáltal, hogy felkészülünk és képesek leszünk alkalmazkodni az olyan aktuális és jövőbeni globális természetű kihívásokra, mint amilyen pl. az éghajlatváltozás, népességnövekedés és az egyre fokozódó extrém vízjárési szélsőségek.

29. A célkitűzések, feltételek és korlátok átfogó jellege miatt javasoljuk megfelelően működő intézményi mechanizmusok kialakítását illetve helyzetbe hozását azzal a céllal, hogy felülvizsgálják és folyamatosan értékeljék a víz és szanitáció területén zajló folyamatokat [Beszúr: , az elfogadott programok, célok végrehajtását]. Tekintettel arra, hogy kifejezetten csak a víz kérdésével foglalkozó kormányközi konferencia legutoljára 36 évvel ezelőtt került megrendezésre, továbbá figyelembe véve az elmúlt három évtized vízhez kapcsolódó sürgető kérdéseit, javasoljuk a kormányok valamint az ENSZ számára egy, a vízzel és szanitációval foglalkozó kormányközi testület létrehozását. Az IPCC jellegű megközelítés - a szükséges módosításokkal - alapjául szolgálhat egy ilyen modell felállításához. Elismerve a víznek az intézményeken – mind nemzeti szinten, mind az ENSZ rendszerében – átívelő jellegét, javasoljuk, hogy az új, a kormányok számára költségvetési többletterhet nem okozó intézmény titkárságának szerepét a UN-Water töltsse be. [E szervezet létrehozása különösen támogatandó, volt erre több kísérlet, de nem volt konszenzus pl. felvízi országok ellenállása miatt]